

תפארת ראדזין

יוצא לאור על ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ב"ה גיליון פרשת וזאת הברכה תשפ"ג

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל...
(דברים לג, א)

מדוע כונה כאן משה רבנו בתואר 'איש האלוקים'?

אומר רבנו 'מי השלוח':

השם יתברך מסר ביד משה הרועה הנאמן, בעת שבא לברך את ישראל לפני מותו' כוח אלוקי ממעל, שכסדר העבודה עד סוף כל הדורות כפי שיעבור על ישראל, הסכימה דעתו של המקום על ידו. וכפי שיסדר משה רבנו בברכתו, איזו עבודה נכונה לכל שבט ושבט ולכל נפש ונפש – כן יקום ויהיה לדורות.

[מי השלוח, חלק ראשון]

אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה.. אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו מוֹתוֹ [שם]

אומר מרן "מי השלוח":

טעם שמושה רבנו ברך את ישראל לפני מותו' דווקא, לפי שמושה רבנו היה המובחר שבכל הנפשות, וביום מותו נשלם משה בתכלית העילוי והשלימות שיאותה לו כמו שנאמר 'בן מאה ועשרים שנה אנוכי היום', היינו שביום זה נשלם בשלימות גמורה שאין למעלה הימנה.

אי לכך, המתין משה רבנו עד לשעה מובחרת זו שבחיו, כדי שתהא ברכתו לישראל מבוררת בשלימות. ומכיוון שברך משה ביום זה, לבטח הייתה הברכה על צד הטוב ביותר עבור בני ישראל.

[מי השלוח]

ה' מְסִינֵי בָּא, וְזָרַח מִשְׁעִיר לָמוֹ, הוֹפִיעַ מִהָר פָּאָרָן, וְאָתָּה מִרְבַּבַת קֹדֶשׁ.. (לג, ב)

בגמרא¹ מבואר, שלפיכך נקרא הר "סיני", משום ש'משם ירדה שנאה לאומות העולם אל ישראל' (=על שום שישראל זכו שם לקבל התורה, והם לא).

ולכאורה יש להבין, הלוא הקב"ה חיזר כידוע על פתחיהן של אומות העולם קודם מתן תורה, ושאל אם הן מוכנות לקבלת התורה [=כדברי רש"י כאן] והכול השיבו על כך ב"לאו" רבתי, ומה 'שנאה' שייכת אפוא כאן למי שקיבל?

מאיר רבנו הקדוש "מי השלוח":

לאמתו של דבר, מעולם לא ביקש הקב"ה לתת את התורה לאומות העולם חלילה. אלא בחר מלכתחילה בישראל לתת להם את תורתו, לפי שהם נועדו לכך מראשית ימי הבריאה כמאמר חז"ל "בראשית ברא אלוקים" – בשביל "ישראל" שנקרא 'ראשית', ובשביל התורה שנקראת 'ראשית'²!

אך כדי שלא יהיה שום "פתחון פה" לאומות העולם לאמור, מדוע ישראל זכו לקבל את התורה, והם לא?? הלכך טובב השי"ת את עניין מתן תורה כך, שתחילה שאל במפורש לדעתם של אומות העולם האם מוכנים הם לקבל את התורה, והם השיבו על ההצעה בשלילה.

משל למה הדבר דומה?

לאיש עשיר, שהיה מבקש עבור בתו חתן מושלם, בחור משכיל וטוב לב. נסע לעיר הגדולה, לישיבה מפורסמת, בכדי לבחור חתן בן עלייה מבין כתליה.

והנה תיכף עם כניסתו להיכל הישיבה, לאחר שסקר במבטי עיניו את בחורי הישיבה שמלאו את ההיכל, נראו הללו בעיניו גאים ורחבי לב, שכל חזותם מביעה זחיחות ויוהרה. אכן למטה בירכתי האולם, שם הגביר לב, יושב לו עלם חמודות בעל מידות ולב טוב, ואף שבגדיו קרועים וניכר עליו כי בן עניים הוא, מכל מקום ליבו הלך שבי אחריו, בהכירו בעדינות פניו את יראתו הקודמת לחכמתו.

חפץ היה בעצם הגביר להיות "מדלג על ההרים" ולגשת הישר אל הבחור המדובר חפץ ליבו. אולם, היות שכבר נדבר עם ראש הישיבה, ואף הבחורים

¹ שבת פט, א.

² רש"י, בתחילת פרשת בראשית.

מצדם שמו לב למעשי הגביר והבינו שלבטח מבקש הינו חתן לבתו, וכל אחד מן הבחורים ביקש כמובן למצוא חן בעיניו, לכך לא יכול היה לנהוג כמבוקשו.

תחת זאת, העמיד הגביר פנים כאלו טרם החליט אודות זהות החתן. הלך אפוא "לפי סדר", גחן על הבחורים יושבי שורות הראשונות ושאל לתלמודם, למרות שבלבו פנימה תיעב אותם, וכפעם בפעם אף היה "מגניב" מבטים לבחיר לבו.. כמובן, שאף אחד מן הבחורים "לא מצא חן בעיניו"! רק לבסוף, ניגש אל הבחור הנכסף שישב ולמד משך כל העת ואך בקושי הבחין בהמולה שמסביבו... וכך "נבחר" החתן דנן, הבחור העדין והשקדן, שהיה מושא לבו של הגביר למן הרגע הראשון שכף רגלו דרכה על מפתן היכל הישיבה...

הנמשל מובן:

"ה' מְסִינֵי בְּאֵ" – הקב"ה מראש "סימן" לעצמו את עם ישראל כעם בחירתו הראוי לקבלת התורה. ומקרא מלא מעיד ואומר: "הֲלוֹא־אָח עֲשׂוּ לְיַעֲקֹב, וְאֵהָב אֶת־יַעֲקֹב – וְאֶת־עֲשׂוֹ שְׂנֵאתִי"³!

מכל מקום, בעת שבא השי"ת לתת את התורה, ניגש תחילה ושיחר פניהן של אומות העולם והציע להן לקבל את התורה – אך הדבר נעשה "למראית העין" גרידא, כדי שלא יהיה 'פתחון פה' לאומות העולם לטעון שאף הן מוכנות היו לקבל את התורה כפי שקיבלוה ישראל.. אבל באמת "ה' מְסִינֵי בְּאֵ", היינו מתוך "שנאה" ששנא כביכול לעשו ויתר אומות העולם, ואלו לאמתו של דבר, היה מבקש להעניק ולתת את התורה לבני ישראל!

ואכן מבואר ב"זוהר הקדוש", כי השי"ת מלכתחילה נקט בעצות ותכסיסים על מנת שאומות העולם בל "יתעניינו" בקבלת התורה אף לא למראית העין.

(מי השלוח)

*

ה' מְסִינֵי בְּאֵ, וְזָרַח מְשִׁעִיר לְמוֹ, הוֹפִיעַ מֵהָר פְּאָרְזָן...

בספר "זוהר הקדוש" מובא, כי בעת שבא הקב"ה אל האומות לשאול אם הן מוכנות לקבל את התורה, אזי "דילג" על דברות הראשונות, והגיע עמן

³ מלאכי א, ב-ג.

תיכף לדברות האחרונות שהן "לא תגנוב, לא תרצח", ואכן בשל כך לא התרצו אומות העולם לקבל את התורה וענו בשלילה.

ולכאורה נשאלת השאלה:

מדוע אכן "דילג" הקב"ה לאומות העולם על דברות ראשונות, ומה משמעות "דילוג" זה? והכיצד בעם ישראל לא השפיע דילוג זה על רצונם בקבלת התורה?

מבאר רבנו "בית יעקב" ב"ספר הזמנים":

יש ואדם שומע דברי תורה, ואז נפתח לבו והוא מתלהב ברוחו, עד כי מוכן הוא לקבל עוד דברי תורה בכל לבו ונפשו.

אולם לא ב"קבלת תורה" כזו חפצו של נותן התורה.

חפצו של 'הבוחר בתורה' הינו, שאדם יקבל התורה בכל ישותו ומהותו, אף בעת שדברי תורה הינם בבחינת "העלם" אצלו ואינם מאירים לו בנפשו, כגון במצבים שבהם אין מגיעה שום הארה לאדם, קבלת התורה מעין זו מעידה על חפץ נפשי כן מצד אדם בדברי תורה. מאידך, כאשר אדם הינו מוכן ומזומן ל"קבלת התורה" רק בעת שהינו נחשף לאורה העצום של התורה, אין זה מעיד על קבלת התורה אמתית מצד האדם, ועל חפצו הפנימי בגוף התורה.

מסביר רבנו ה"בית יעקב":

בעת שנגלה הקדוש ברוך הוא על אומות העולם טרם מתן תורה, ופתח לדבר עמם אודות התורה – לבטח נתמלא לב האומות בעוז וחדווה, וגילוי זה עורר בקרבם רגשות נעלים. בעת שכזו, אין ראיה מכך שחפצים המה באמת בתורה. שכן וכי מה יעשו אלה בעת שגילויים הללו ייעלמו מן האופק? אי לכך, קבלה כזו אינה מעידה כלל על "בחירה מרצון" בתורה.

אי לכך היה השם יתברך מעמיד "מבחן" בפני אומות העולם, כאשר "דילג" עמם הישר אל 'דברות האחרונות', היינו שהיה מעלים מהם אור הדברות של 'אנוכי' ו'לא יהיה לך', והגיע עמם הישר לדברות האחרונות "לא תגנוב" "לא תרצח" ו"לא תנאף", המסמלות עידן של הסתר בנפש האדם כאשר נפשו נכספת לרע ואין האור גלוי לעיניו, בזאת ייבחנו האומות: **מה יעשו אז??**

ואכן, לאחר שנוכחו האומות בהסתרה זו, פג לבם וחפצם בקבלת התורה, והם ענו בשלילה. מכיוון שבתוככי לב האומות אכן אין שוכן שמץ רצון כן ואמתית, לקבלת התורה.

לא כן הייתה התשובה מצד בני ישראל:

על עם ישראל מעידה התורה הקדושה, מכיוון שהם אך שמעו אודות מתן תורה הקרב ובא, תיכף ומיד "וַיַּעֲנוּ כָּל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ, כָּל־אֲשֶׁר דִּבֶּר ה', נַעֲשֶׂה!"⁵ הכתוב נקט בלשון "עם" – שזו דרגה הנמוכה בקרב נפשות ישראל. כוונת הכתוב לומר, כי אף כאשר ישראל שרויים המה במצב נמוך המוגדר "עם", מכל מקום כל חפצם וישעם בקבלת התורה.

היה בכך משום אות ומופת, שישראל בפנימיותם חפצים הינם בקבלת התורה, ואין הם תלויים ועומדים במהותם כפי 'מצב רוח' ובשום לבוש חיצוני. הלכך ניתנה התורה לישראל דווקא, ולא לשום אומה ולשון שבעולם.

(ספר הזמנים' לחג השבועות, ט)

וַיֹּאמֶר, ה' מְסִינִי בָּא, וְזָרַח מְשִׁיעִיר לְמוֹ... [לג, ב]

מהי שייכות פסוקים הללו – לברכתו של משה לבני ישראל?

אומר מרן בעל "אורחות חיים" בספר "סוד ישרים":

אף פסוק זה מברכתו של משה הוא, והברכה מתחילה בפסוק זה גופו.

שכן בעת 'מתן תורה' הוברר קבל עולם ומלואו כי ישראל הינם עם נבחר בשביל קבלת התורה, לאחר שחפצו והשתוקקו לקבלת התורה כמאמר 'וְהֵם תָּפוּ לְרַגְלָהּ יֵשָׂא מִדְּבַר־תִּיבֶּה'⁶, היינו שהם הצטופפו למרגלות הר סיני לשם קבלת התורה ואמרו 'נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע'. לא זו בלבד שהשתוקקו ישראל לתורה, אלא ליבם של ישראל הינו מלא תשוקה תדירית לדבר השם, וכל כמה שהינם שומעים דברי אלוקים חיים, חפצים ומייחלים הם לשמוע עוד. דבר זה מעיד על כך כי התורה חקוקה בפנימיות נפשם וליבם, ו'ישראל עלו במחשבה תחילה' כמאמר דברי חז"ל.

זה בעצמו הינו מברכתו של משה, כי תשוקה אלוקית זו שבלב ישראל לא תפסוק מנפשם לעולם! וזהו שאומר הכתוב 'ה' מְסִינִי בָּא', לא אמר 'יצא' בלשון

⁵ שמות יט, ח.

⁶ דברים לג, ג.

עבר רק 'פא' בלשון הווה, שמשמעו בא בכל עת וזמן, היינו לפי שהשם יתברך 'בא' כסדר בלבבות ישראל בכל דור ודור ומופיע בנפשם תדיר.

ולכן מודגש בלשון הכתוב 'מְסִינֵי פֶּא' כפי שדרשו חז"ל 'ממקום שירדה שנאה לעולם אל ישראל', היינו לפי שבמקום זה הוברר לעין כל 'פִּי חֵלֶק ה' עִמּוֹ וְעֵקֶב חֶבְל נַחֲלָתוֹ'⁸, ואין לשום זר חלק ונחלה עמו.

[סוד ישרים, חג שמחת תורה, אות כז]

*

וְהֵם תָּפוּ לְרַגְלָךְ... [לג, ג]

מה הפירוש של 'וְהֵם תָּפוּ לְרַגְלָךְ'?

אומר מרן "אורחות חיים" זי"ע: בשבחו של עם ישראל הכתוב מדבר כאן.

שכן על הכתוב 'וְהֵם תָּפוּ לְרַגְלָךְ' אומר רש"י: "הם ראויים לכך, שהרי תָּפוּ עצמם לתוך תחתית ההר לרגלך בסיני!" [=ע"כ]. היינו, בעת שהקב"ה כפה על ישראל הר כגיגית – ישראל לא זו בלבד לא ברחו מן ההר שנכפה עליהם, אלא שהם עוד הצטופפו תחת מרגלות ההר בכדי לקבל את התורה!

ולכאורה על שום מה הוזקקו ישראל לזאת? הן בעצמם הכריזו במפורש ואמרו "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע!" היינו שמוכנים המה לקבל את התורה מרצונם הטוב, עוד בטרם 'כפה עליהם הר כגיגית'??

אלא שעז רצונם של ישראל נבע מכך, לפי שאינה דומה שמיעה לקול הציווי, לשמיעה של אדם מרצונו העצמי. שכן כלל גדול נקוט בידינו "גדול המצווה ועושה, ממי שאינו מצווה ועושה"⁹! וישראל חפצו הם להיות בבחינת "מצווה ועושה", הלכך כופפו הם עצמם תחת ההר, לשם קבלת צוויי התורה למען יהיו המה בבחינת 'מצווים ועושים'.

הטעם לכך שגדול 'מצווה ועושה' ממי שאינו מצווה ועושה, לפי ש'אינו מצווה ועושה' אמנם שוכן 'אור' במעשה שלו, אכן כל זה אינו חודר בפנימיות ליבו אלא הינו תלוי ועומד ברצון של 'רגע'. כפי שמצאנו בישמעאל בן אברהם, בעת

⁷ שבת פח, א.

⁸ דברים לב, ט.

⁹ קידושין לא, א.

שהתפאר עצמו כנגד יצחק אבינו שנימול לשמונה שהוא אינו משתווה אליו, לפי שהוא נימול בשנת י"ג לחייו בעת שנחשב גדול ובר דעת ונימול אז מרצון, ואלו יצחק נימול בן שמונה ימים בעת שעדיין היה קטן מבלי דעת. אולם התפארות זו נטולה תוכן הייתה, מכיוון שמילתו של ישמעאל נעשתה מתוך רצון עצמי גרידא, הלכך אין שוכן בה 'אור פנימי', ואילו מילת יצחק ובניו נעשית לאחר שהפך להיות 'מצווה ועושה', ובזאת שוכן אור פנימי.

זהו שמשבח משה את ישראל על כך ש"הם תָּפוּ לְרַגְלָךְ", היינו שחפצו בקבלת התורה אפילו במצב של הכרח וכפייה, לפי שחפצו בכך שדבר ה' יחקק בליבם באופן תמידי. הלכך "יִשָּׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ", היינו נושאים הם ישראל אף 'דיבור' שהינו לשון קשה מלפני הקב"ה, כדוגמת לשון הכתוב 'דִּבֶּר הָאִישׁ אֲדֹנָי הָאָרֶץ אֶתְנֹו קְשׁוֹת'¹⁰.

ועל כך תפארתם של ישראל קדושים!

[סוד ישרים תניינא, לשמחת תורה]

יִשָּׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ..

מהו לשון 'יִשָּׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ'?

אומר מרן בעל 'מי השלוח':

'יִשָּׂא' היינו מלשון התנשאות והתרוממות.

לפי שדברי התורה, בעת שאין עוסקים בהם נראים כאלו מונחים בקרן זוית, הואיל ואין איש שם על לב. וזהו כמובן מצב של 'אי כבוד' לתורה חלילה.

לא כך הדבר בבני ישראל. שכן ישראל קדושים עוסקים הם תדיר בתורה, והינם מנשאים אותה ומייקרים את חן ערכה עד למעלה ראש.

לזאת יקרא הכתוב 'יִשָּׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ'! היינו שישראל מרימים את ערך התורה בקרבם עד למעלה העליונה, ונותנים בכך כבוד גדול לתורה.

[מי השלוח]

¹⁰ בראשית מב, ל.

חזק חזק ונתחזק !!

”שישו ושמחו בשמחת התורה

כי היא לנו עוז ואורה!”

בברכת חתימה טובה

ופתקה טבא

א גיט יום-טוב! חג שמחה!!